

دیالوگ‌های

«حوض نقاشی» در

رادیو شنیده می‌شوند

رادیو صبا در برنامه فرهنگی «به توان هفت» با پخش سکانس‌هایی از فیلم سینمایی «حوض نقاشی» روز جهانی معلولان را گرمای می‌دارد. به توان هفت یا شعار «زندگی را به توان هفت برسان» در روزهای پاییزی به ورق زدن دنیای ادبیات و سینما در کنار زندگی می‌پردازد. این برنامه امروز شنبه ۱۲ آذر با موضوع معلولان راهی آنتن می‌شود و با خوانش بخش‌هایی از کتاب «بی حد و مرز» تقدیم مخاطبان می‌شود.

معلولیتی که محدودیت نبود

یکی از شخصیت‌هایی که تصویری متفاوت از معلول در تلویزیون به نمایش گذاشت، آقای راوندی در سریال «هزاران چشم» به کارگردانی کیانوش عیاری بود که سال‌ها پیش روی آنتن رفت. ایفاگر این نقش مهدی هاشمی، راوندی را شخصیتی صبور و منطقی به تصویر کشید که معلولیت سبب محدودیتش نشده و مثل دیگر شخصیت‌های قصه که هیچ کم‌توانی از نظر جسمانی و روانی ندارند، به فعالیت اجتماعی مشغول بود. او در دفتر یک مجله کار و با وجود نابینایی دو چشمش برای رفت‌وآمد از وسایل نقلیه عمومی استفاده می‌کرد. این شخصیت در نشریه شنونده قصه‌های مردمی بود که اغلب با مشکلات مختلف در زندگی‌شان دست و پنجه نرم می‌کردند و از او راهنمایی می‌خواستند. در قسمت‌هایی از سریال، مخاطبان با زندگی راوندی آشنا می‌شوند و درمی‌یافتند او ازدواج کرده، صاحب فرزند است و نسبتی بی‌نیاز از سایرین با شرایط خود کنار آمده است. البته مقابل این روایت، در قسمتی از سریال با زندگی یک معلول دیگر مواجه می‌شدیم. راوندی در قسمتی از سریال شنونده ماجرای پسری معلول به اسم حمید با بازی ناصر شهبازی (که خود هنرمندی دارای معلولیت است) می‌شود. حمید برخلاف راوندی به‌عنوان معلول جسمی-حرکتی که در بیان هم‌بامشکلاتی روبه‌روست در خانواده‌ها و همچنین پذیرش شرایطش چالش‌هایی دارد. شاید بناد گفت این سریال با نشان دادن دو طیف از افراد معلول، خط یلان بر این باور کشید که همه معلولان در شرایط توانمندی یا ناتوانی کامل به‌سر می‌برند. در حقیقت آنهاهم مثل گروه‌های دیگر مردم، تفاوت‌هایی با یکدیگر دارند و مبتنی با اوضاع خانواده‌شان، ظرفیت روانی و دیگر بسترهایی که در آن رشد کرده‌اند، دارای تفاوت هستند.

من گشده‌ام

«دلتوازان» از آن سریال‌های هر شنبی بود که با روی آنتن رفتن مخاطبان زیادی را با قصه خود همراه کرد. فرازفرودهای عاشقانه و چهره‌های تازه در گروه بازیگران برخی جذابیت‌های این سریال در زمان پخش بود. اگر ببیننده دلتوازان بودید احتمالاً خاطراتن هست موازی با خط اصلی قصه، ماجرای دختر گمشده خانواده با نام ستایش هم پیگیری می‌شد. در نهایت با کش‌وفوس‌های فراوان دختری نابینا که به‌صورت اتفاقی پایش به این خانواده باز شده همان فرزند گمشده از آب درمی‌آید. هر چند این داستاتک در کانون توجه قصه نبود اما شخصیت دختر نابینا با بازی زنده‌یاد زهره فکورصبور، جزو شخصیت‌هایی است که به‌دلیل شرایط خاصش در ذهن‌ها مانده است. این شخصیت به‌واسطه سهل‌انگاری در کودکی و با انفجار آبرگرمکن چشمانش آسیب‌دیده و بینایی خود را از گف داده بود. زخمی که ممکن است بسیاری در جامعه با آن درگیر باشند، بازیگر این نقش سعی داشت با نگاه‌های خیره و مستقیم و البته بهره بردن از گرم چشم، به واکنش‌های فردی که از کودکی با دیدن بیگانه شده، نزدیک و باورپذیر شود.

بی‌حد و مرز کتابی نوشته جیم کوپیک درباره سلامت مغز است. کوپیک در این کتاب به شما آموزش می‌دهد که چگونه مغزتان را بهبود دهید، همه چیز را سریع‌تر یاد بگیرید و بهترین شکل از زندگی خود را بیابید. این برنامه به مناسبت روز معلولان دیالوگ‌هایی از فیلم سینمایی «حوض نقاشی» را تقدیم مخاطبان می‌کند. حوض نقاشی، داستان زندگی و مصائب زوج کم‌توان ذهنی است که در بیمارستان

بررسی آثار نمایشی تلویزیون با شخصیت‌های کم‌توان

یک قاب از آدم‌های متفاوت

می‌گویند میلیون‌ها نفر در جهان به‌دلیل نقص در سیستم مغزی، جسمی و حسی به نوعی با معلولیت دست و پنجه نرم می‌کنند و جزو افراد توان‌یاب محسوب می‌شوند. امروز در جهان با نام این اشخاص پیوند خورده است. افرادی که تعداد قابل توجهی از آنان در کشورمان زندگی می‌کنند. با نگاه رسانه‌ای در این حوزه و البته منحصر به تلویزیون، این رسانه فراگیر می‌توان گفت تعداد آثار نمایشی که توانسته باشد معلول یا توان‌یاب را به‌عنوان فردی مؤثر در اجتماع نشان دهد، نمایشگر دغدغه‌های آنان باشد یا نگاه وسیع‌تری به انواع معلولیت داشته باشد و محدود به چند نوع شناخته‌شده آن همچون نابینایی، ناشنوایی و… نشود، معدود است اما همچنان می‌توان مواردی را برشمرد. برای نمونه سریال رنال و خوش ساخت هزاران چشم که شخصیت اصلی آن یک نابینای فرهیخته بود که در زندگی با همه موانعی که در سطح شهر وجود دارد یا سه‌هایی که فرهنگ جامعه ممکن است مقابل رانش به‌عنوان معلول قرار دهد، موفقیت داشت. در ادامه با طرح تعدادی از شخصیت‌های معلول که در قصه‌های تلویزیونی به‌یادماندنی شدند نگاه غالب به این شخصیت‌ها را بررسی کردیم.

عشق به زبان اشاره

سریال «شرایط خاص» را که با بازی بهرام افشاری، کامیبز دیرپاز و… سال ۱۳۹۸ روی آنتن رفت، می‌توان ازجمله آثار تلویزیونی دانست که در قصه آن شخصیت معلول سهم داشت. یکی از شخصیت‌های اصلی سریال شرایط خاص، آسیه دختری ناشنواست که پسری بدون معلولیت دلباخته او می‌شود. سوگل قلاتیان ایفاگر این نقش بود که برای جان‌بخشی آن، زبان اشاره فراگرفت. البته وقتی قصه روی آنتن رفت، تعدادی از ناشنوایان و کم‌شنوایان نسبت به زبان اشاره‌ای که در این سریال استفاده شده بود، نقدهایی مطرح کردند. هرچند می‌توان علاقه‌ای که میان این شخصیت‌ها فارغ از نگاه به کم‌توانی دختر شکل‌گرفت و همچنین مشغول بودنش به‌عنوان فردی مفید در یک کارخانه را فرهنگ‌سازی تلقی کرد.

حسرت قدم زدن

معلولیت در سریال «روز حسرت» که رمضان سال‌ها پیش از شبکه یک سیما پخش شد، نقش محوری داشت. در قسمت اول سریال، معصومه، نقشی که به‌عنوان یکی از شخصیت‌های اصلی معرفی می‌شود بر اثر حادثه نخاعش آسیب دیده و مجبور می‌شود تا پایان عمر بر تختی گوشه اتاق روزگار بگذارند. این اتفاق تلخ، سرآغاز دگرگونی زندگی او و اطرافیانش می‌شود. تصویری که از این شخصیت در سریال می‌بینیم، زنی مظلوم و در عین حال منطقی است که به‌واسطه شرایط جسمانی توجهی از سوی همسرش که به‌ناگای با او ازدواج کرده، دریافت نمی‌کند. معصومه می‌میرد و در پایان سریال همسرش که مسبب بسیاری از تلخکامی‌هاست در حادثه‌ای مشابه به حال او دچار می‌شود. او به‌دلیل ضایعه نخاعی مجبور است دست‌کم مدتی را بی‌حرکت زندگی کند. آثار دیگری هم مثل بعضی قسمت‌های سریال «شاید برای شما هم اتفاق بیفتد» یا سرنوشت شخصیت فرزانه در فاز سوم سریال «کیمیا» تشابهاتی را با این نوع نگارش به معلولیت دارند. به همین دلیل گاهی انتقادهایی نسبت به چنین بازنمایی‌ای از دلایل بروز معلولیت

توان بخشی باهم آشنا می‌شوند. زوج کم‌توان داستان یعنی رضا (شهاب حسینی) و مریم (نگار جواهریان) هر دو در یک کارخانه داروسازی کار می‌کنند. رضا علاوه‌بر کارخانه در یک سوپرمارکت مسئول بردن اجناس به در منزل خریدار است. از داد و هوار صاحبخانه و اجاره عقب‌افتاده‌شان می‌توان فهمید که مشکل مالی دارند. به توان هفت از شنبه تا چهارشنبه ساعت ۳و ۳۰ دقیقه پخش می‌شود.

نگاه

ما هم هستیم

کمی کمتر یا بیشتر، گفته می‌شود حدود ۱۲ میلیون نفر در کشور با نوعی معلولیت زندگی می‌کنند. همان‌قدر که صدای عدالت خواهی این افراد را در عرصه‌های شهری، اجتماعی و… به گوش‌مان رسیده است، احتمالاً شنیده‌ایم که آنها از رسانه هم طلب نگاهی برابر دارند و می‌خواهند ضمن پیگیری مطالبات بحق‌شان، تصویری قریب به واقعیت از آنان ارائه دهد.

بخشی از این مسئولیت به‌عهده فیلم‌نامه‌نویسان، کارگردانان و بازیگران است که به دنیای این قشر نزدیک شوند.

این‌که تا چه اندازه به این خواسته در قاب تلویزیون پاسخ درخوری داده شده‌است یا نه، نیازمند بررسی جامع آثار نمایشی و

برنامه‌هاست اما با مروری کوتاه می‌شود گفت با وجود تلاش‌هایی‌که صورت گرفته، همچنان در این زمینه نیازمند ساخت اثر و تزریق رویکردهای تازه هستیم. رویکردهای شفاف و نزدیک به واقعیت جامعه که دغدغه‌ها و مسائل زندگی معلولان را حتی در زندگی روزمره به تصویر بکشد و با بهره‌بردن از مشاوران تخصصی در این حوزه، سهم پررنگ و درخوری در قصه‌های تلویزیونی به آنها اختصاص دهد. تا این افراد بیش از گذشته‌از نقش‌های فرعی فاصله بگیرند و محور قصه باشند. البته همان‌طور که اشاره شد درباره کم و کیف پرداختن به این قشر در تلویزیون شاهد تلاش‌هایی بوده و هستیم.

برای نمونه پخش هفتگی فیلم با رابط ناشنوایان در شبکه سلامت، پخش زنده مسابقات جهانی کاراته ناشنوایان با رابط ناشنوا و… از این جمله است.

گفت‌وشنود

پرهیز از منفی‌بافی با «بالان»

جامعه‌ای نیاز است؛ چه جامعه‌ای که حالش خوب باشد و چه جامعه‌ای که حالش بد باشد. ماسعی کردیم در برنامه بالان به‌طور جد از منفی‌بافی پرهیز کنیم و فقط به بینندگان مان امید بدهیم؛ آن‌هم با افراد واقعی که مسیرهای سختی را در زندگی‌شان طی کرده‌اند نه با شعار. ورزشکاری که شکست خورده، فردی که با مدرک دکترادر تاکسی اینترنتی مشغول به کار شده است، معلولی که دودست ندارد اما نقاش فوق‌العاده‌ای است و کسانی که همچنان روزنه امید در وجودشان زده است.

وی در پاسخ به این پرسش که شبکه تا چه حد دست‌تان را برای پرداخت به سوزه‌های خاص باز گذاشت و آیا محدودیتی هم داشتید؟ بیان کرد: برنامه بالان از ابتدای سال ۱۴۰۱ شروع و تا الان دو سری از آن ضبط شده است. سری سوم نیز در حال آماده‌سازی است.

بالان به سبب گفت‌وگومحور بودنش چالش به‌خصوصی به‌غیراز امید نداشته و اگر هم چالشی در برنامه اتفاق افتاده باز به بحث امید برمی‌گردد نه به معنای خاص چالش. خدا را شکر شبکه دو هم نظر مساعدی نسبت به مهمان‌های ما داشت و هم این‌که طی این مدت کاملاً با ما همراه بود و مشکل خاصی نداشتیم.

خاطرات کاغذی

واتوواتو

مریم فلاح: «پرنده‌ای سریع، خارق‌العاده، اعجاب‌انگیز، موجودی جالب‌توجه، قهرمانی به نام واتو واتو». تیتراژ کارتون با نریشن پرهیجان **اسمر افشلی و صد البته موسیقی فوق‌العاده شنیدنی‌اش، بچه‌ها را برای تماشا سر ذوق می‌آورد. یک پرنده سیاه وسفید تخم مرغی شکل، با دمی درازبه نام «واتوواتو» که هنگام وقوع حوادث و بلایای طبیعی سر و کله‌اش پیدا می‌شد. واتوواتو از سیاره مگمبی شکل به نام «اگوست» به سرزمینی آمده بود که ساکنینش حیوانات کله‌غازی به نام «سواز» بودند. محیط زندگی آنها شهرهایی شبیه به فضای زندگی شهرنشینی انسان‌ها بود. سوازها واجد ویژگی‌های اغراق‌آمیز از رفتارهای انسانی بودند. برخی از آنها سرپرستی حیوانات اهلی به نام کردو- گربه‌های کروی شکل - و موجودات مشابه آن را برعهده داشتند! منتها به جهت فکر بودن‌شان، معمولاً زندگی آنها را به خطر نمی‌انداختند.**

واتو واتو قدرتی جادویی داشت، درمواقع خطر، با سوت زدن، سه هم‌نژادش را از فضا فرا می‌خواند و آنها در حالی که تکثیر می‌شدند، مانند ستاره‌های دنباله‌دار به طرف او می‌آمدند تا در جانش مورد نظر، به او کمک کنند.

این کارتون را با سوتن کنید

جامعه

رسانه

MEDIA

شنبه ۱۲ آذر ۱۴۰۱ شماره ۶۳۷۱

یادداشت

به بهانه بازپخش «از یاد رفته»

از شبکه‌آی فیلم

شکوه عشق و زندگی در روستا

جوادزین منتقدومدرس

بازپخش مجموعه تلویزیونی «از یاد رفته» ساخته فریدون حسن‌پور با بازی‌های به‌یادماندنی محمدرضا فروتن و سپیده خداوردی که یک درام جذاب عاشقانه خانوادگی و اجتماعی است و در زمان‌های پخش نخست و بازپخش مجدد با استقبال زیاد مخاطب روبه‌روشد، این‌سب‌ها هم علاقه‌مندان سریال‌های خانوادگی به‌ویژه روستاییان عزیز کشور را با خود همراه کرده است. دلایل موفقیت اجتماعی این سریال بومی و ملی، پردازش داستانی جذاب و گیرا در بطن زندگی و فرهنگ و آداب روستایی، کارگردانی هدفمند و حرفه‌ای، فضاسازی‌ها و طراحی‌های مناسب صحنه‌ها، بهره‌گیری خوب از آیین‌ها و سنت‌های بومی و محلی، وفاداری به باورها و آموزه‌ها و یادمان‌های دینی و ملی و بازی‌های تماشایی است. از دیدریاز توجه به زندگی و مناسبات و رخداد‌های تاریخی و اجتماعی و شخصیت‌های روستایی و حال‌وهوا و صفا و سلامت و صداقت جاری در روستاها مد نظر هنرمندان سینما و تلویزیون و تئاتر بوده و تاریخ‌تولیدات سینمایی و فرهنگی روستا، بخشی از آثار خوب «سینمای روستایی» ایران را در خود جای داده‌است.

با آن‌که از سال‌های دور نزدیک، رونق شهرها و شهرنشینی، مهاجرت و آسیب‌های طبیعی و اجتماعی وارده به زندگی و فرهنگ روستایی و جذابیت‌های تمدن شهری، سبب شد که به‌ندرت فیلم‌های خوب روستایی در سینما ساختا شود اما روند تولید سریال‌های روستایی، بومی و محلی با محوریت موضوع‌هایی مانند مبارزه روستاییان با ارباب‌ها و مشکلات زندگی و هجوم نمودهای فریبنده زندگی شهری، با افت‌وخیز در تلویزیون ادامه یافت و تعدادی از بهترین سریال‌های روستایی، بومی و ملی در سال‌های بعد از انقلاب در رسانه ملی ساخته شد و از یاد رفته، یکی از آنهاست. به‌جز آن گروه از سریال‌های خوش‌ساخت، با محتوا، فرهنگ‌محور و ارزشی که تصاویری واقعی، زیبا وامیدوارانه از روستاها ارائه کردند، تعدادی از فیلم و سریال‌ها بیش از نمایش سلامت و صداقت روستا و پاک‌ایمانی روستاییان، به فرفرولاکت و خشکسالی و ویرانی در روستاها پرداختند که نتوانستند از نظر بینندگان سیما به توفیق رسند. فیلم‌ها و سریال‌های موفق اجتماعی روستایی‌آثاری هستند که در ضمن تعریف داستانی جذاب، تلخ‌وشیرین‌های زندگی را با پررنگی امید و فردای نیک، به تصویر کشیدند. از یاد رفته هم با چیدمان عناصر گزینش‌شده داستانی در قالب فیلمنامه‌ای پر از ماجرا، کشش و کشمکش و عبور شخصیت‌های اصلی قصه از گذرگاه‌های عاطفه و احساس و انسانیت و ملودرام و ساختاردرست هنری، هر دو رخ زندگی روستایی‌و شهری واجتماعی را بدون سطحی‌نگری و غلغیدن در دامان شعارگویی و حادثه‌زدگی و سیاه‌نمایی، از امید‌ها و آرمان‌ها و حضور زنی که مردانه در برابر مشکلات و ناملایمات ایستاده و زندگی پر از امید را برای خود فرزندانش رقم می‌زند، روایت می‌کند. جای تولید و پخش چنین مجموعه‌های مورد پسند مخاطب و تحکیم پخش فیلم‌ها و سریال‌ها در عرصه گونه و ژانر «سینما و سیمای روستایی» خالی می‌نماید. امید که سریال آماده پخش «گیل دخت» و… بتوانند در این زمینه پاسخگوی نیاز و استقبال مخاطبان رسانه ملی باشند.